

A MAGYAR BIOLÓGIAI TÁRSASÁG EMBERTANI SZAKOSZTÁLYÁNAK MŰKÖDÉSE AZ 1992. ÉVBEN

275. szakülés, 1992. január 20.

THOMA ANDOR (Louvain-La-Neuve, Belgium): Csoportosulás és elkülönülés a mai embernél.

276. szakülés, 1992. február 10.

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Rektora, a Természettudományi Kar dékánja és a 111 éves Embertani Tanszék munkatársai, a Magyar Tudományos Akadémia Biológiai Tudományok Osztályával, az MTA Antropológiai Bizottságával és a Magyar Biológiai Társaság Embertani Szakosztályával, valamint a European Anthropological Association Magyar Csoportjával együttműködve *tudományos üléssel* emlékeztek meg Ponori Török Aurél (1842—1912), az első magyar antropológus professzor, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja születésének 150. évfordulójáról, az alábbi programmal:

1992. február 10-én, hétfőn 10³⁰ órakor megkoszorúzták Ponori Török Aurél sírját a Farkasréti temető 9. parcellájában.

12⁰⁰ órakor Ponori Török Aurél emléktábláját, Kiss Sándor szobrászművész alkotását az ELTE Embertani Tanszékének falán (Budapest VIII., Puskin utca 3.) *Vékás Lajos* akadémikus, az ELTE rektora leplezte le.

Az MTA Biológiai Tudományok Osztálya nevében emlékezett Ponori Török Aurélra, az MTA levelező tagjára *Vida Gábor* akadémikus, osztályelnök-helyettes.

Ezután a külföldi vendégek, Prof. *G. Hauser* (Bécs) és Doc. *D. Siváková* (Pozsony) üdvözlő beszédei hangzottak el.

Ponori Török Aurél antropológus professzor munkásságáról *Eiben Ottó* professzor, az ELTE Embertani Tanszékének vezetője emlékezett meg. (Emlékbeszéde e kötet 3—6. oldalán olvasható.)

14³⁰ órakor a Magyar Biológiai Társaság Embertani Szakosztályának és a European Anthropological Association Magyar Csoportjának *tudományos ülését* tartották meg az ELTE Embertani Tanszékén. A következő előadások hangzottak el:

Elnöki megnyitó

G. HAUSER (Bécsi Tudományegyetem Szövet- és Fejlődéstani Intézete, Bécs): The Man from the Hauslabjoch in the Ötztaler Alps.

D. SIVÁKOVÁ (Komensky Egyetem Antropológiai Tanszéke, Pozsony): Serum protein polymorphisms in Slovakia.

FARKAS GY. (JATE Embertani Tanszéke, Szeged): A történeti antropológiai kutatások múltja, jelene és jövője Magyarországon.

HORVÁTH CS. — PAP I. (MTM Tudománytörténeti Gyűjtemény; MTM Embertani Tár, Budapest): Török Aurél vizsgálatai kaukázusi makrocefál koponyákon.

GYENIS GY. (ELTE Embertani Tanszék, Budapest): Összefüggések az egyetemisták testi fejlettsége és szakválasztása és a szülők iskolai végzettsége között.

277/3. szakülés, 1992. március 30.

CSOKNYAY JUDIT — BORSOS ANTAL — ROHÁCSNÉ LEHÓ ETELKA: A fiatalkori terhességmegszákitások okainak vizsgálata.

GÁRDOS ÉVA — JOUBERT KÁLMÁN: A terhességartam és a születéskori testtömeg összefüggése néhány szocio-demográfiai változóval.

278. szakülés, 1992. április 13.

FARKAS GYULÁt köszöntötte a Szakosztály.

KÓSA FERENC: Europid és negrid magzati csontvázak antropológiai jellemzői.

JUSZT ZSUZSA — FINNEGAN, MICHAEL: Árpád-kori szériák összehasonlító vizsgálata.

HENKEY GYULA: Kisújszállási nagykunok etnikai embertani vizsgálata.

A Magyar Biológiai Társaság Embertani Szakosztályának Antropológiai—Pediátriai Szekciója a KSH Népeségtudományi Kutató Intézettel és a Kossuth Lajos Tudományegyetem Evolúciós Állattani és Humánbiológiai Tanszékével együttműködésben *kétnapos tudományos ülést* tartott Debrecenben a Kossuth Lajos Tudományegyetemen.

Az ülés védnöke volt **Dr. Lipták András** professzor, a KLTE rektora és **Dr. Vukovich György**, a Központi Statisztikai Hivatal elnöke.

1992. május 29. péntek

Az ülés megnyitóján a résztvevőket köszöntötte **dr. Blatniczky László** a Pediátriai—Antropológiai szekció elnöke; **dr. Brücher Ernő** a KLTE Természetudományi Kar dékánja; **dr. Gertrúd Hauser** (Ausztria, Wien) az EAA alelnöke és **dr. Eiben Ottó** az MTA Antropológiai Bizottságának elnöke.

Az előadások a következő csoportosításban és sorrendben hangzottak el:

A terhességgel és a terhesség kimenetelével összefüggő biológiai és szociodemográfiai kérdések

PONGRÁCZ TIBORNÉ: Abortuszkérdés Magyarországon.

FARKAS GYULA: Társadalmi változás és serdülés.

BOÓCNÉ SÁFÁR GYÖNGYI: A csecsemőhalandóság társadalmi egyenlőtlenségei.

SZILÁGYI KATALIN, TÓTH ILONA, NYILAS KÁROLY, G. SZABÓ TERÉZIA: Halálozási viszonyok és halálokok a gyermek és ifjú korban egy rétközi népességben (Beszterec) 1824—1978 között.

GÁRDOS ÉVA, JOUBERT KÁLMÁN: A terhesség alatti anyai testtömeggyarapodás referencia értékei Magyarországon.

LEGEZA ÁGNES: Tudd mit teszel (videofilm és előadás).

Növekedésvizsgálatok

BRANDT, INGBORG: Growth and Development of Preterm and Full Term Infants. Results of the Bonn Longitudinal Study.

EIBEN OTTÓ: A növekedésvizsgálatok néhány aktuális kérdése.

G. SZABÓ TERÉZIA, GÖNCZI ANDRÁS, NYILAS KÁROLY: A gyermekek testfejltségének változása az elmúlt 40 évben egy Hajdú-Bihar megyei településen (Téglás).

JOUBERT KÁLMÁN, ÁGFALVI RÓZSA, DARVAY SAROLTA: A magyar gyermekek gyarapodási és növekedési sebességének referencia értékei születéstől hatéves korig.

Testösszetétel, testarányok

MAY, EBERHARDT: Zur Vergleichbarkeit und Standardisierung von Maßen, Indices und Variabilitätsparametern bei unterschiedlichen Körperhöhen.

BODZSÁR ÉVA, PÁPAI JÚLIA: A székesfehérvári gyermekek testösszetétel változása 7 és 18 év között.

BLATNICZKY LÁSZLÓ: Budapesti testnevelési tagozatos gyermekek testösszetétele.

DÓBER ILONA, KIRÁLYFALVI LÁSZLÓ: A pubertáskorú gyermekek testösszetétele.

SZÉCHÉNYI-NAGY ISTVÁN, KOVÁCS ZSOLT, PÉTER FERENC: Budapesti iskolások pajzsmirigy térfogata és annak viszonya az életkorhoz, testtömeghez, testmagassághoz, testfelülethez és nemhez.

1992. május 30. szombat

Fizikai fitness, teljesítmény

BARABÁS ANIKÓ: Fizikai fitnessre irányuló vizsgálatok EUROFIT tesztekkel.

PÁPAI JÚLIA, BODZSÁR ÉVA: Növekedés, érés és teljesítmény.

SZABÓ TAMÁS: Sportoló ifjak néhány fiziológiai paramétere.

Rendellenességek, hibák, betegségek:

HAUSER, GERTRUD: Epidermal structure variations (papillary ridges, creases) — pointers to pathologies.

POSPÍŠIL, MILAN: Variation in age-related asymmetry on finger dermatoglyphics.

BUDAI JÓZSEF: A fogyatékosok körében folyó humánbiológiai kutatások néhány fontosabb kérdése.

BAKÓ ATTILA, NYILAS KÁROLY, G. SZABÓ TERÉZIA: Fogazatrendellenességek és néhány fejméret mentálisan retardált gyermekeknél.

MORAVA ÉVA, MOLNÁR D., HARANGI F.: Antropometriai mérések allergiás gyermekeknél.

VIOLA SÁNDOR: Gerincmozgások, ízületek kötöttsége gyermekkorban (3154 gyermek prospektív vizsgálata 5—14 éves korig).

Tápláltság, serdülés, menarche:

ÖRLEY JUDIT, HAJDÚ ILONA: Obesitasos leányok követéses vizsgálata.

CSOKNYAY JUDIT: A tápláltsági állapot hatása a menarche megjelenésére és az azt követő menzeszre.

SZÖLLŐSI ERZSÉBET, JÓKAI MÁRTA: Túlsúlyosság előfordulása felsőfokú iskoláslányok között.

MOLNÁR D. LÁSZLÓ, GÁRDOS ÉVA, JOUBERT KÁLMÁN: A születéskori testtömeg és a lakás zsúfoltsága közötti kapcsolat vizsgálata.

280. szakülés, 1992. november 2.

ROSS, WILLIAM: (Burnaby, B. C., Canada): The new trends of kinantropometry.

GYENIS GYULA: A család nagysága és a testméretek a magyar egyetemi hallgatóknál.

EJBEN OTTÓ: Beszámoló az EAA Madridban rendezett, VIII. Kongresszusáról.

GYENIS GYULA: Beszámoló az EAA Magyar Csoportjának pénzügyi helyzetéről.

281. szakülés, 1992. december 14.

PAP MIKLÓS: Humán populációk genetikai struktúrája — elméleti és gyakorlati kérdések.

BENKŐ MIKLÓS: Tanulmányút a Mongol–Altáj kazakjai között.

S. É.

*

AZ ANTROPOLÓGIA SZEREPE A MAGYAR BIOLÓGIAI TÁRSASÁG SZEGEDI CSOPORTJÁNAK ÉLETÉBEN

Negyven éve, 1952 május 17-én alakult meg a Magyar Biológiai Társaság Szegedi Csoportja, amely 1993. február 4-én tartotta 300. ülését. Ebből az alkalomból elkészült a Csoport négy évtizedes tevékenységének értékelése.

A magyar antropológia fő vitafóruma a Magyar Biológiai Társaság Embertani Szakosztálya, azonban a Szegedi Csoport is lehetőséget teremt antropológiai vonatkozású előadások tartására.

A szegedi antropológusokkal kapcsolatos és a Magyar Biológiai Társaság Szegedi Csoportjával összefüggő néhány eseményt a következőkben foglalhatjuk össze.

Bartucz Lajos professzor 1962-ben a Magyar Biológiai Társaság "Tiszteletbeli tagja" címet kapta.

Lipták Pál professzort 1980-ban nyugdíjbavonulása alkalmából külön előadóülés keretében búcsúztattunk.

Minden bizonnyal a magyar antropológia elismerését jelenti az, hogy a Szegedi Csoport vezetője 1990 óta a JATE Embertani Tanszékének professzora.

A mintegy 880 előadás közül 25 alkalommal tartottunk olyan előadást, melynek antropológiai témaköre volt.

E néhány adat is igazolja, hogy a Magyar Biológiai Társaság Szegedi Csoportjában is van lehetőség arra, hogy a magyar antropológia, közelebbről a szegedi Embertani Tanszék és az azzal együttműködő más intézmények képviselői beszámolhassanak eredményeikről. Ez a lehetőség a jövőben is biztosítottnak látszik, és ezzel a magyar antropológia egy másik népszerűsítési fóruma áll rendelkezésünkre.

Farkas L. Gyula

BARTUCZ LAJOS EMLÉKPLAKETT ALAPÍTÁSA

A Szegedi József Attila Tudományegyetem Egyetemi Tanácsa 1987. június 4-i VII. rendes ülésének 93. sz. határozatában hozzájárult az Embertani Tanszék volt professzorának emlékére a "**Bartucz Lajos emléklakett**" alapításához.

Az emléklakettet az egyetem mindenkori rektora — az MTA Antropológiai Bizottságának (vagy jogutódjának) és az Egyetemi Tanácsnak a meghallgatása után — kétévkenként adományozhatja.

Olyan magyar oktatók, kutatók kaphatják, akik az antropológia oktatása, kutatása, hazai fejlesztése és külföldi elismertetése terén kimagasló eredményeket értek el. A külföldiek közül ebben az elismerésben részesülhetnek, akik a JATE Embertani Tanszéke külföldi kapcsolatainak és tudományos együttműködésének a terén eredményes munkát végeztek.

Az emléklakett *Lapis András* szegedi szobrászművész alkotása. A bronzból készült plakett 12.2 cm átmérőjű, egyik oldalán a *Homo sapiens neanderthalensis* domborított profilja, másik oldalán Bartucz Lajos profilban ábrázolt képmása van. A plakett szélén Omar Khajjam idézete olvasható: "Csak az ember marad örök titok: Miért él, ha meghal? S miért hal meg, ha élt?"

Az emléklakettet először 1989-ben 75. születésnapja alkalmából *Lipták Pál* professzornak, a szegedi Embertani Tanszék 1960—1980 között volt vezetőjének ítélték oda. A tanszék fennállásának 50. évfordulójakor, 1990-ben, *Hubert Walter* professzor (Brema, NSZK) és a tanszék jelenlegi vezetője, *Farkas Gyula* professzor kapták. 1992-ben *Dezső Gyula* ny. főtanácsos, a Magyar Tudományos Akadémia Biológiai Osztályának volt tudományos titkára részesült ebben az elismerésben.

Farkas L. Gyula

*

Dr Eiben Ottó professzort, az ELTE Embertani Tanszékének vezetőjét a Horvát Antropológiai Társaság tiszteleti tagjává választotta. Az erről szóló oklevelet a 18. School of Biological Anthropology keretében, Zágrábban, 1992. augusztus 31-én H. Maver és P. Rudan professzor adta át a kitüntetettnek.